

12. maj 2004

Forsøgs- og udviklingsprojekt: ***Dagbehandling for alkoholmisbrugere i Viborg Amt***

Formål:

Formålet er at udvikle og kvalificere det ambulante behandlingstilbud gennem afprøvning af nye behandlingstiltag målrettet afgrænsede grupper af alkoholmisbrugere ved ambulatorierne i Viborg og Thisted. Behandlingstiltaget tænkes opbygget såvel organisatorisk som indholdsmæssigt i sammenhæng og samarbejde med de øvrige behandlingstiltag til alkoholmisbrugere inden for amtets geografiske udstrækning. Ligesom forsøget vil etablere et tæt samarbejde med kommunerne.

Der udvikles og afprøves intensive dagbehandlingstilbud af 8 ugers varighed, hvor alkoholmisbrugsbehandlingen vil bestå af en vifte af forandringsstrategier for alkoholmisbrugerens hverdagsliv.

Med udgangspunkt i en forståelse af at misbrug er vaner og rutiner, som integreres i alkoholmisbrugerens hverdagsliv, må et målrettet terapeutisk behandlingsarbejde indgå i et bredere perspektiv med anvendelse af forandrings- og udviklingsstrategier rettet mod alkoholmisbrugerens hele hverdagsliv. Ligesom forandringsstrategier også må involvere pårørende.

Forsøgskonceptet består dels af afprøvning af en velbeskrevet, dokumenteret behandlingsmetode for alkoholmisbrug og dels af emner og input af mere almindelige og udviklende karakter, som kan initiere forandringer af hverdagslivet.

Til forsøgs- og udviklingsprojektet knyttes følgeforskning (se p. 5).

Målgruppe for forsøgsprojektet:

Målgruppen er mennesker med et langvarigt misbrug, som er ved at miste primære netværk, bolig, helbred og tilknytning til arbejdsmarkedet. For mennesker i arbejde må en sygeperiode eller afvikling af ferie muliggøre deltagelse.

Der etableres visitation forud for deltagelse ud fra fastlagte visitationskriterier i lighed med de, som allerede er implementeret i organisationen.

Projektperiode:

Projektperioden for forsøgs- og udviklingsprojektet strækker sig over 2 år og 3 måneder fra den 01.10. 2004 til den 31.12. 2006.

Perioden vil være opdelt i:

3 måneders projektforberejdelse (herunder fx nyansættelse, kvalificering af medarbejdere, annoncering og orientering af samarbejdspartnere).

2 års gennemførelse af forsøgs- og udviklingsprojektet.

Projektrammer:

Forsøgs- og udviklingsprojektet for den ambulante alkoholmisbrugsbehandling i Viborg Amt tænkes igangsat som to parallelle forsøg ved alkoholambulatorierne i hhv. Thisted og Viborg.

Forsøgene vil omfatte intensive dagbehandling i grupper af ca. 8 personer. Et behandlingsforløb vil være 8 ugers varighed og strække sig over alle hverdage fra kl. 8.00 - 20.00 og lørdage fra kl. 8.00 til 16.00. Inden for dette tidsrum vil der også være selvstyrende gruppeaktiviteter (fx omkring madlavning, sportsaktiviteter og refleksionsmøder). Det daglige kursuslængde er fastlagt ud fra den hensigt at forandringer også må have mulighed for at omfatte alkoholmisbrugerens hele hverdagsliv.

Den forventede deltagerkapacitet vil i forsøgsperioden være 128 (dvs. i alt 8 forløb af 8 deltagere pr. ambulatorium).

Der vil være løbende optag, dog med fast start om mandagen.

Forud for projektdeltagelse kan der være behov for afrusningsforløb på et af de eksisterende tilbud i amtet (hhv. Ås Bosted og forsorgstilbuddet Vibohøj i Viborg), men der må muligvis arbejdes på at etablere et tættere samarbejde med sygehusvæsenet omkring afrusning for at dække et evt. forøget behov som følge af det nye tilbud.

Indhold:

Konceptet vil bestå af en veldokumenteret behandlingsmetode sammen med mere almindennende og identitetsudviklende emner rettet mod alkoholmisbrugerens hverdagsliv.

Der afprøves enten én enkelt behandlingsmetode parallelt på ambulatorierne i Viborg og Thisted eller to forskellige. Metoden kan være Gorskis behandlingsmetode¹ (fx Gorski og Miller, 1999)² eller AA's 12 trinsmodel, som der allerede i dag er viden om og erfaring med på eksisterende døgntilbud i amtet. Som en del af behandlingen vil være organiserede selvstyrende refleksionsgrupper. Det endelige metodevalg foretages imidlertid af den nedsatte udviklingsgruppe i amtets misbrugsorganisation.

---

¹ Hvis idéer bl.a. indeholder tilbagefaldsforebyggelse samt inspiration fra AA's 12-trinsmodel.

² Gorski, Terence T og Miller, Merlene: *Hvordan man forbliver ædru. En vejledning i forebyggelse af tilbagefald*. Forlaget Sydgården 1999.

De bredere forandringsstrategier rettet mod hverdagslivet må udvikles og afprøves parallelt med behandlingsmetoden. Forandringer, som påvirker livsudfoldelsen radikalt, må involvere alkoholmisbrugerens kognitive, affektive og psykomotoriske dimensioner i samspil med omgivelser. Med inspiration i den grundtvigske tradition (oplive, oplyse og opløfte) inddrages mere almindelige og identitetsudviklende emner. Disse kan formidles gennem undervisning, foredrag og deltagelse i aktiviteter. Indholdet kan fx være musisk/kreative tilbud, sundhedsoplysning, motion og bevægelse, og samfundspolitiske, kulturelle eller psykologiske emner. Aften- og weekendarrangementer kan fx være løb, bowling, højskoleaftener, lystfiskeri og havevandring. Denne del vil i varierende omfang være åben for deltagelse af pårørende.

Pårørende

Under forløbet vil pårørende få mulighed for deltagelse i tilbuddet. Derudover vil der blive etableret tiltag rettet mod pårørende – herunder også tiltag specielt for børn fx weekendophold.

Efterbehandling

For deltagerne i behandlingen etableres der mulighed for opfølgning i et år ved et aftenmøde hver anden uge (evt. medarbejder tilknyttet). Derudover kan benyttes eksisterende organiseringer af frivillige grupper og selv-hjælps-grupper.

Projektets samarbejdsflader

Det er hensigten, at valg af behandlingsmetoder og organisering af projektet vil medvirke til at samle, målrette og tydeliggøre amtets behandlingsmuligheder og strategier til gavn for den enkelte alkoholmisbruger.

Således søges projektet bredt ud til at omfatte andre institutioner.

Pårørendearbejdet – herunder børnegrupper - tænkes fx etableret i samarbejde med og placeret på Nørbygård i Hanstholm, KFUM's Sociale Arbejde, som allerede har erfaringer med et sådant arbejde. I projektets første fase skal sådanne samarbejdsrelationer afsøges og organiseres. Ligeledes etableres et tæt samarbejde med kommunerne omkring visitation af alkoholmisbrugere til dagbehandlingstilbuddet.

Projektudøvere:

Projektudøvere er: Ledere og medarbejdere ved de to ambulatorier i Viborg og Thisted samt 4 nye projektmedarbejdere i den toårige forsøgsperiode. Desuden deltager to udviklings- og følgeforskere fra Institut fra Sociale Forhold og Organisation, Ålborg Universitet i forløbet.

Projektansatte:

Af de fire projektansatte vil der være to med behandlingskvalifikationer, som er fuldtidsbeskæftigede i det terapeutiske behandlingsforløb.

Til at varetage bredere forandringsstrategier ansættes to, som kan have forskellige typer kvalifikationer, fx undervisningserfaringer. Den del kan suppleres af gæstebehandlere fra Viborg Amts Misbrugscenter, Nørbygård og Tjele Behandlingscenter samt gæstelærere fra VUC, daghøjskoler, idrætsverden, kunstnere og kulturpersoner.

Kvalificering af medarbejdere

Alle medarbejdere skal forud for projektet gennemgå fornøden indføring og kvalificering i den valgte metode. Desuden skal der være mulighed for løbende kvalificering.

Projektudvikling

Misbrugsbrugscenterets udviklingsgruppe fastlægger og detailplanlægger forsøget i projektets forberedelsesfase, således at det tænkes ind i ambulatoriernes og amtets samlede misbrugsbehandling. Dette sker gennem ad hoc deltagelse fra samarbejdspartnere fx døgntilbuddene Nørbygård og Tjele Behandlingscenter mv. I denne fase deltager to forskere fra Institut for Sociale Forhold og organisation, Ålborg Universitet efter behov og aftale.

Forsøgs- og følgeforskning

Baggrund for forskningsprojektet:

Forsøgs- og følgeforskningen skal ses i forlængelse af vores flerårige forskningsprojekt om den ambulante alkoholmisbrugsbehandling i tre jyske amter påbegyndt 2001, hvis formål var at belyse sammenhængen mellem forskellige behandlingsskulturer og typer af alkoholmisbrugere.

Det var en antagelse, at de eksisterende amtslige, diakonale og private behandlingstilbud med deres behandlingsskulturer retter sig mod bestemte typer af alkoholmisbrugere, og at der var misbrugere, som risikerede at falde uden for disse tilbud. Det handler ikke om tilbudenes intentioner eller om en bestemt navngiven behandlingsmetode, men om de procedurer og strukturer, som behandlingspraksis er baseret på og ikke mindst om de samværsformer, relationer, roller og magtstrukturer, der skabes og genskabes af aktørerne i praksis. Samtidig var det en antagelse, at alkoholmisbrugere med forskellige livsmønstre ikke nødvendigvis profiterer af den samme behandlingsskultur. I og med mennesker med alkoholmisbrug udgør et bredt udsnit af befolkningen med det særlige misbrugsproblem til fælles, betyder det, at de alkoholmisbrugere, som potentielt kan benytte tilbudene kan have vidt forskellige sociale, kulturelle og økonomiske erfaringer og helt forskellige måder at leve deres liv på. Deres livsmønstre og forandringspotentialer er forskellige.

Dette arbejde har omfattet en afdækning af de ambulante tilbud til alkoholmisbrugere i Århus, Viborg og Nordjyllands amter sat i kontekst til øvrige tilbud til alkoholmisbrugere på baggrund af bl.a. interview med ledere på 22 tilbud (Breumlund og Hansen 2003)³.

Det seneste arbejde har bestået i observationsophold på ambulatorierne i Viborg og Thisted samt på tre døgntilbud inden for Viborg Amt – hhv. Nørbygård, Ås Bosted og Behandlingscenter Tjele i løbet 2003. Vi har desuden gennemført tredive interview med alkoholmisbrugere samt et mindre antal interview med ledere og ansatte. Dette arbejde har givet en indgående viden om behandlingstilbudene i Viborg Amt.

Vore analyser af tre forskellige behandlingsskulturer i hhv. ambulatorier og døgntilbud viser bl.a. at den målrettede og intensive døgnindsats med veldokumenterede metoder, kvalificeret personale kombineret med refleksionsrum, erfaringsudveksling i højere grad muliggør forandringer, end ambulatorierne med deres begrænsede åbningstider og personaleresourcer har muligheder for.⁴ Omvendt kan meget langvarige døgnophold dels afholde en gruppe alkoholmisbrugere fra at

³ Breumlund, A. og Bruun Hansen, I.: *Alkoholmisbrugsbehandling i tre jyske amter*. Aalborg Universitetsforlag 2003.

⁴ Disse afrapporteres i tre rapporter sommer 2004, og samlet i bogform efteråret 2004.

modtage tilbuddet og dels skabe vanskeligheder for andre ved at vende tilbage til hverdagslivet. Det intensive dagtilbud søger at bygge på en kombination af døgntilbuddets muligheder for gennemgribende forandringer og samtidig fastholde alkoholmisbrugerens i hans omgivelser og således give en målrettet tilbud til denne gruppe.

Formål med følgeforskning

Til forsøgs- og udviklingsprojektet etableres følgeforskning med det formål:

- at dokumentere projekterfaringer ud fra hhv. ledere, medarbejdere og de involverede alkoholmisbrugere med henblik på implementering i Viborg Amt samt andre dele af landet
- forløbsundersøgelse af samtlige alkoholmisbrugere omfattet af projektet vedr. forandringer af misbruget og hverdagsliv.

Forskningsopgaven vil omfatte en beskrivelse og analyse af forsøgs- og udviklingsprojektet med vægt på evt. barrierer ved implementeringen set ud fra ledere, medarbejdere og de involverede alkoholmisbrugere. I perioden sker en løbende indsamling af projektudøveres erfaringer med tilsigtede som utilsigtede forandringer, således at der er et justeret grundlag for implementering af tilbuddet.

Desuden etableres en forløbsundersøgelse af de deltagende alkoholmisbrugere, hvor en bredere vurdering af tilbuddets mulighed for at skabe og fastholde forandringer af misbrug og alkoholmisbrugernes hverdagsliv foretages. Dette foretages dels med afsæt i visitationskriterier samt uddybes ved kvalitative interview. Desuden ønskes viden om, hvilke elementer, alkoholmisbrugerne tillægger betydning ved behandlingstiltaget.

Sammenhæng mellem forsøgs- og udviklingsprojekt og følgeforskning

Der vil i hele projektperioden være et samarbejde mellem projektudøvere i forsøgs- og udviklingsprojektet og de tilknyttede forskere, hvorfor de to projekter ikke kan ses som to separate dele. Forskernes rolle omfatter deltagelse i projektudviklingsfasen, fx vil dataindsamling, fastlæggelse af visitationskriterier ske som et samarbejde mellem praktikere og forskere.

Formidling

Følgeforskningen formidles i rapportform efter projektafslutning.